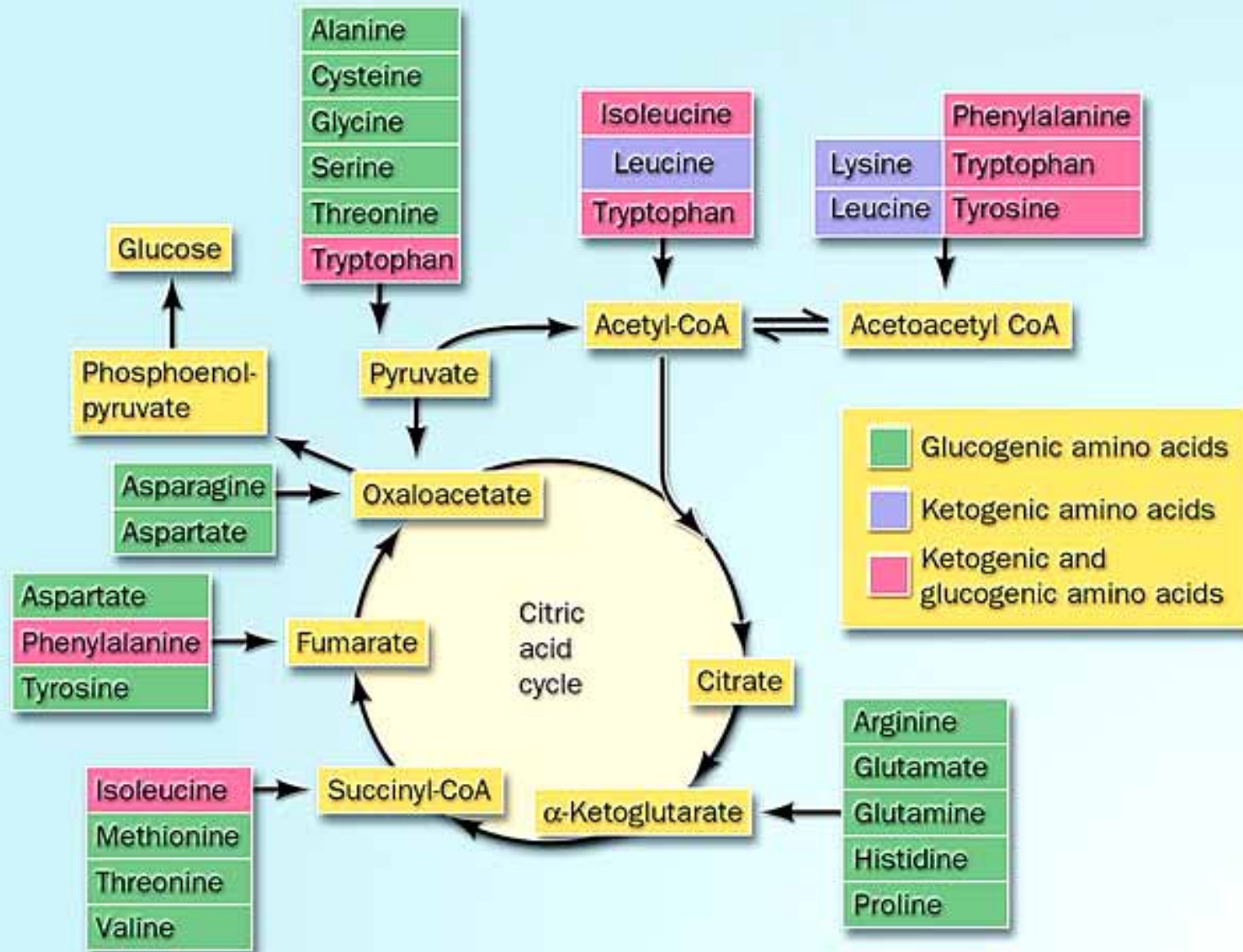

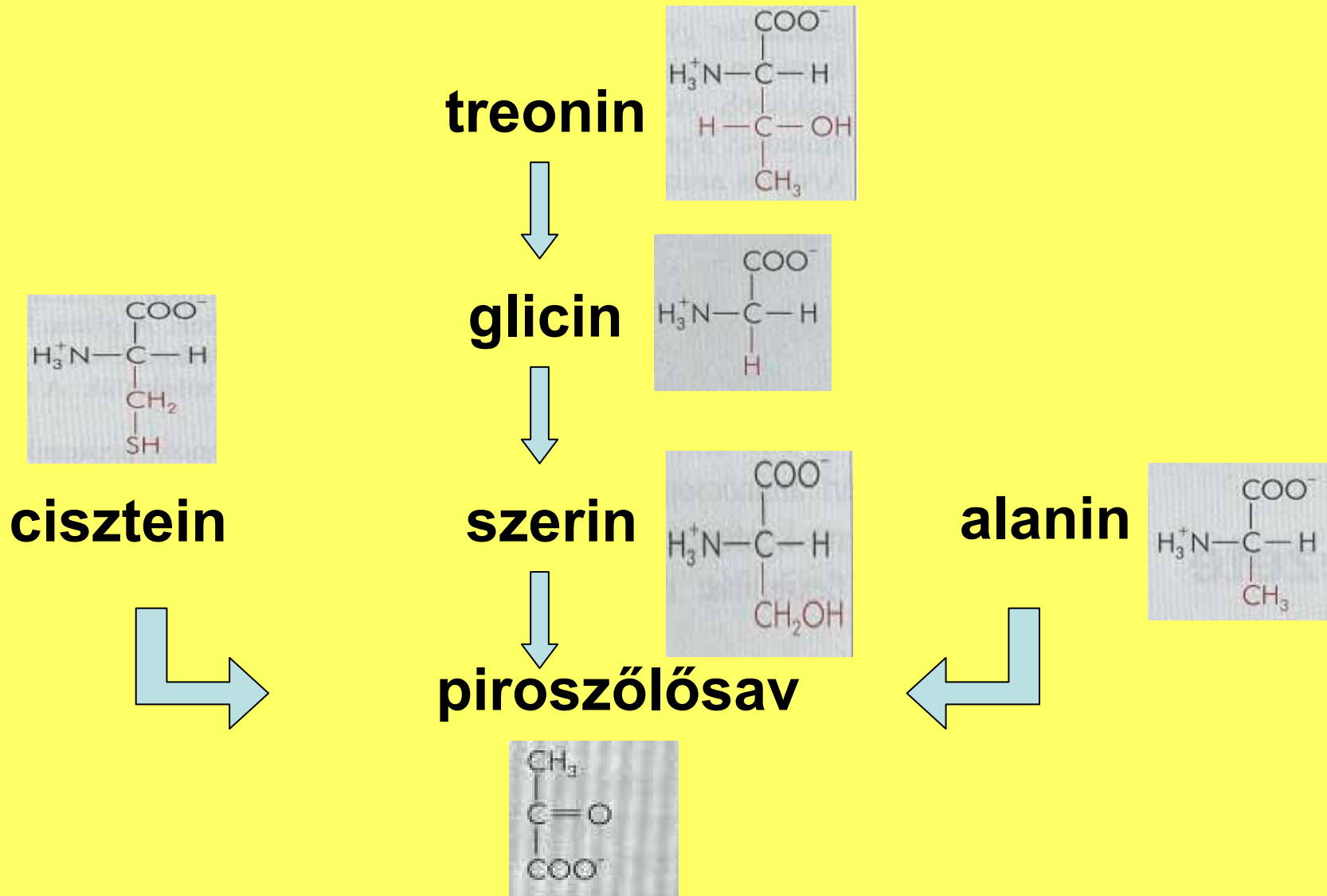
A szénlánc sorsa

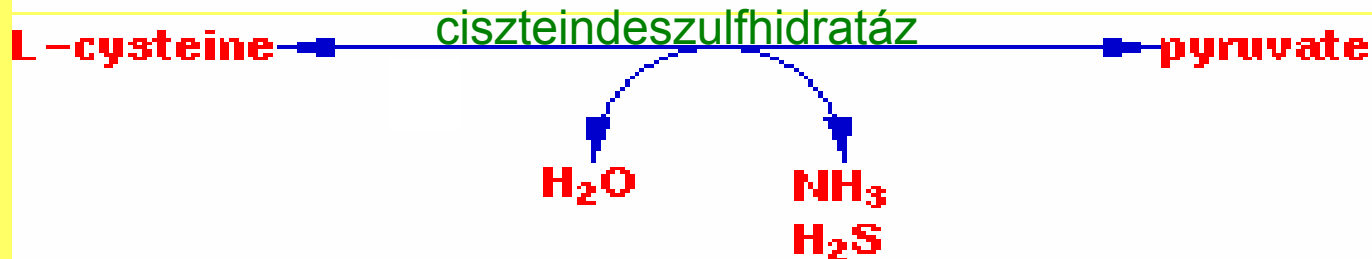
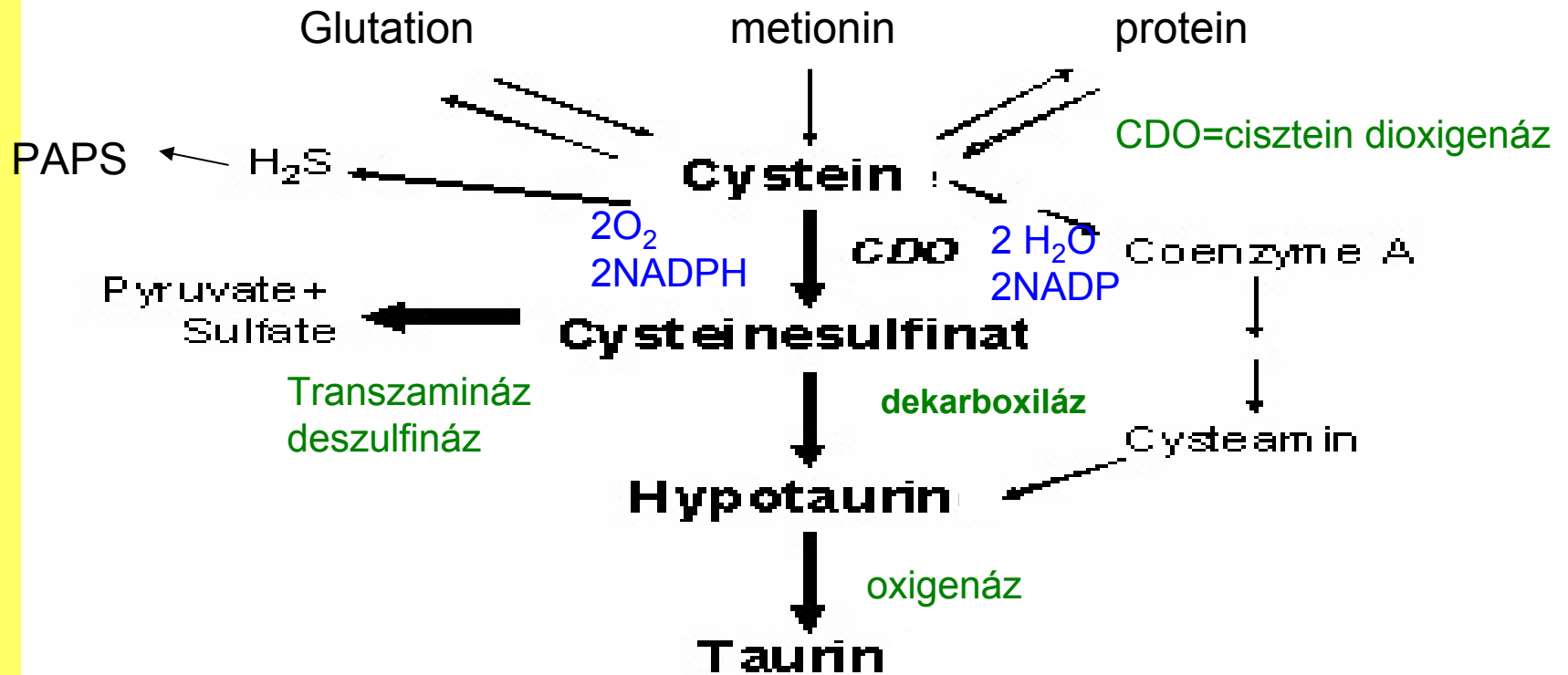
Lebontási sorozatok

1. Piroszőlősav csoport
2. Acetoacetyl-CoA csoport
3. α - keto-glutársav csoport
4. Szukcinil-CoA csoport
5. Fumársav csoport
6. Oxálecetsav csoport

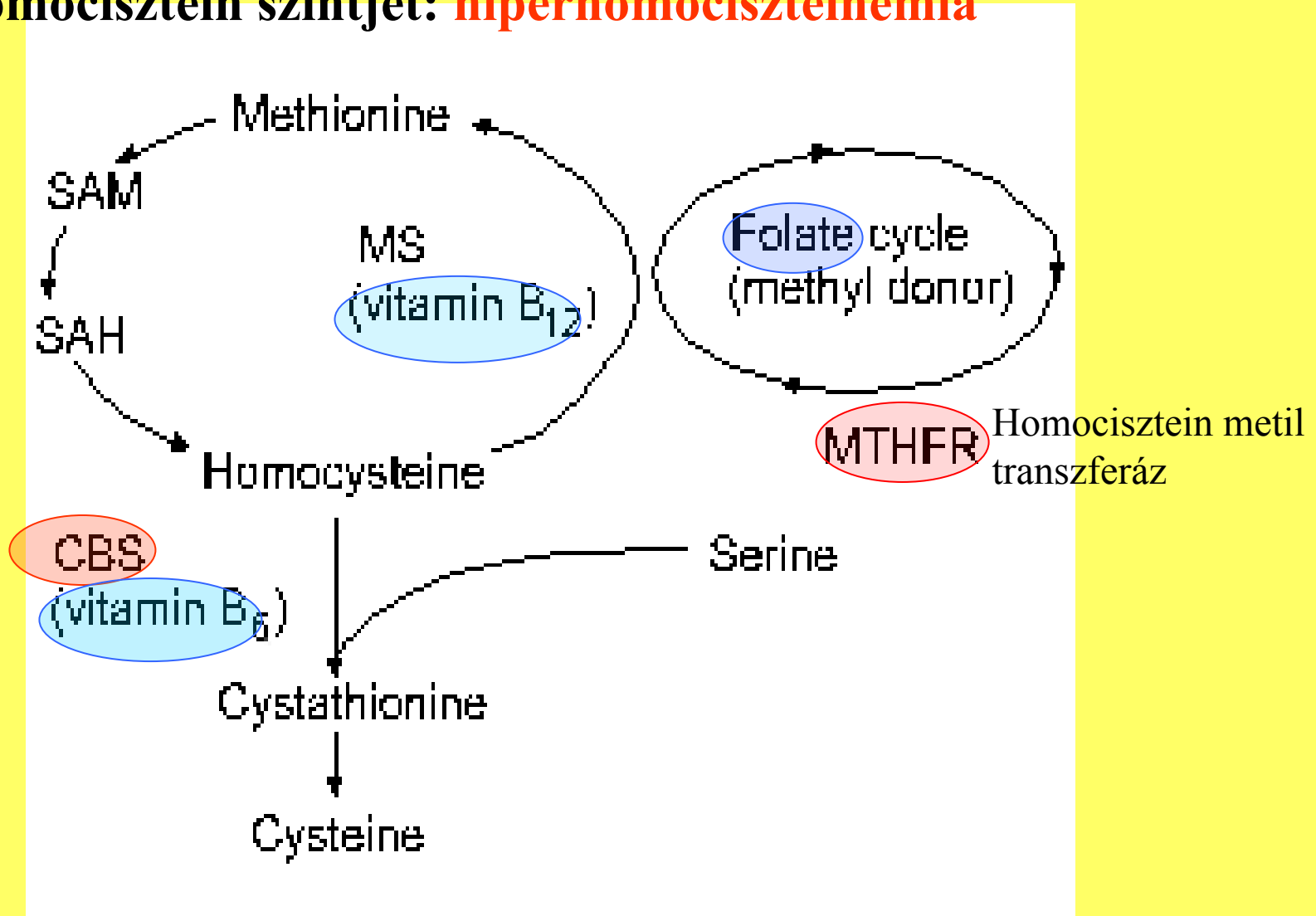
1. Piroszőlősavvá bomló aminosavak

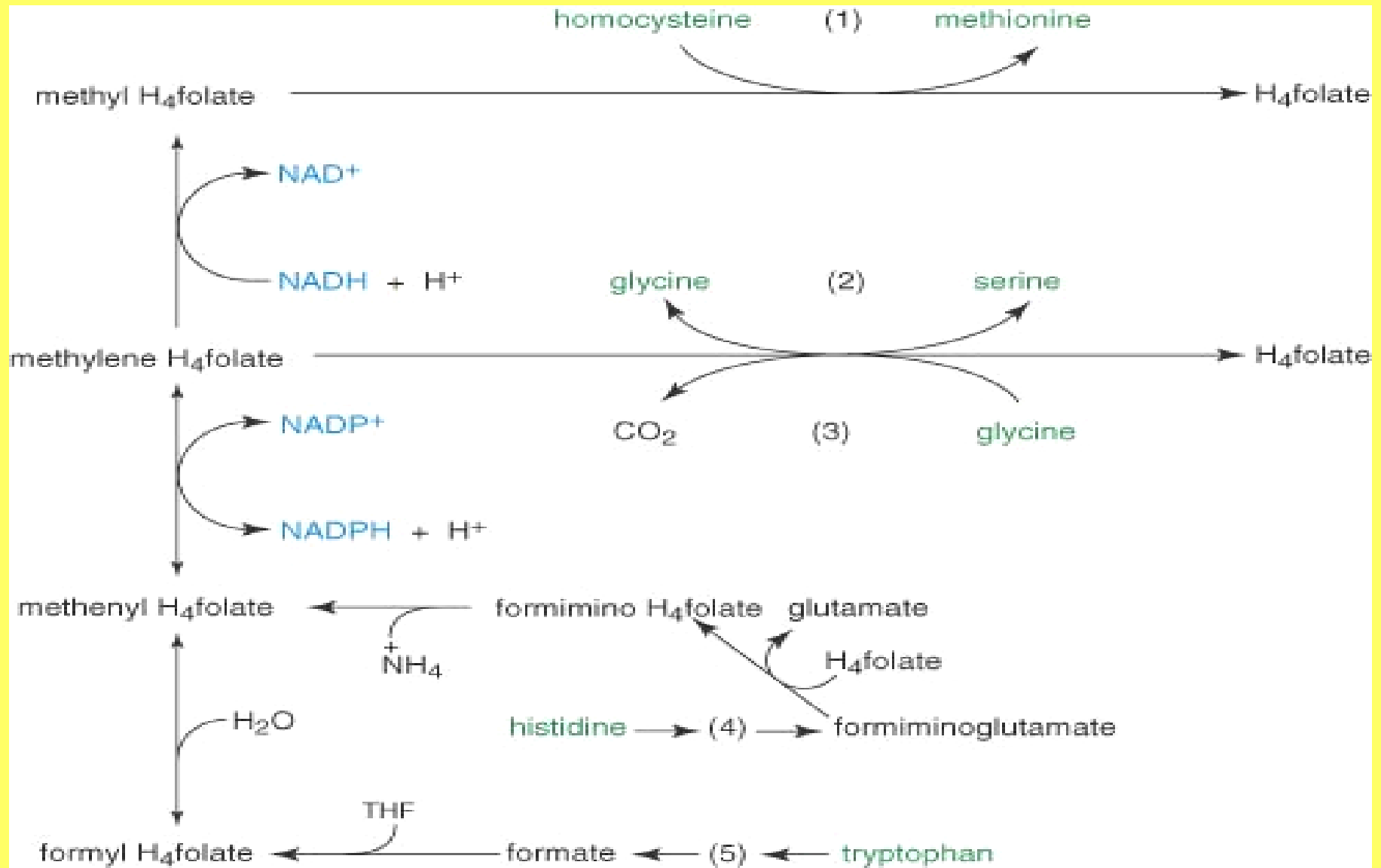
Cisztein metabolizmus

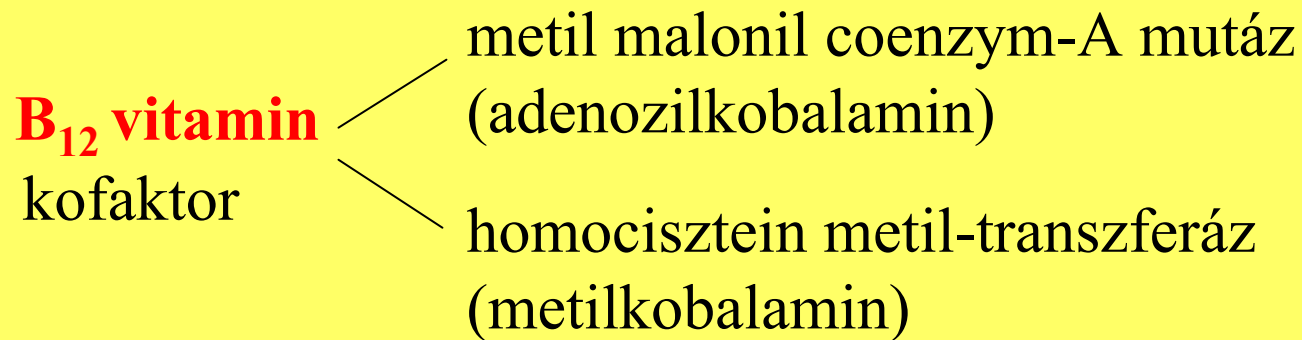

A homocisztein lebontásának károsodása növeli a plazma homocisztein szintjét: **hiperhomociszteinémia**

Fólsavhoz kötődő „C1”-intermedierek különböző oxidációságúak

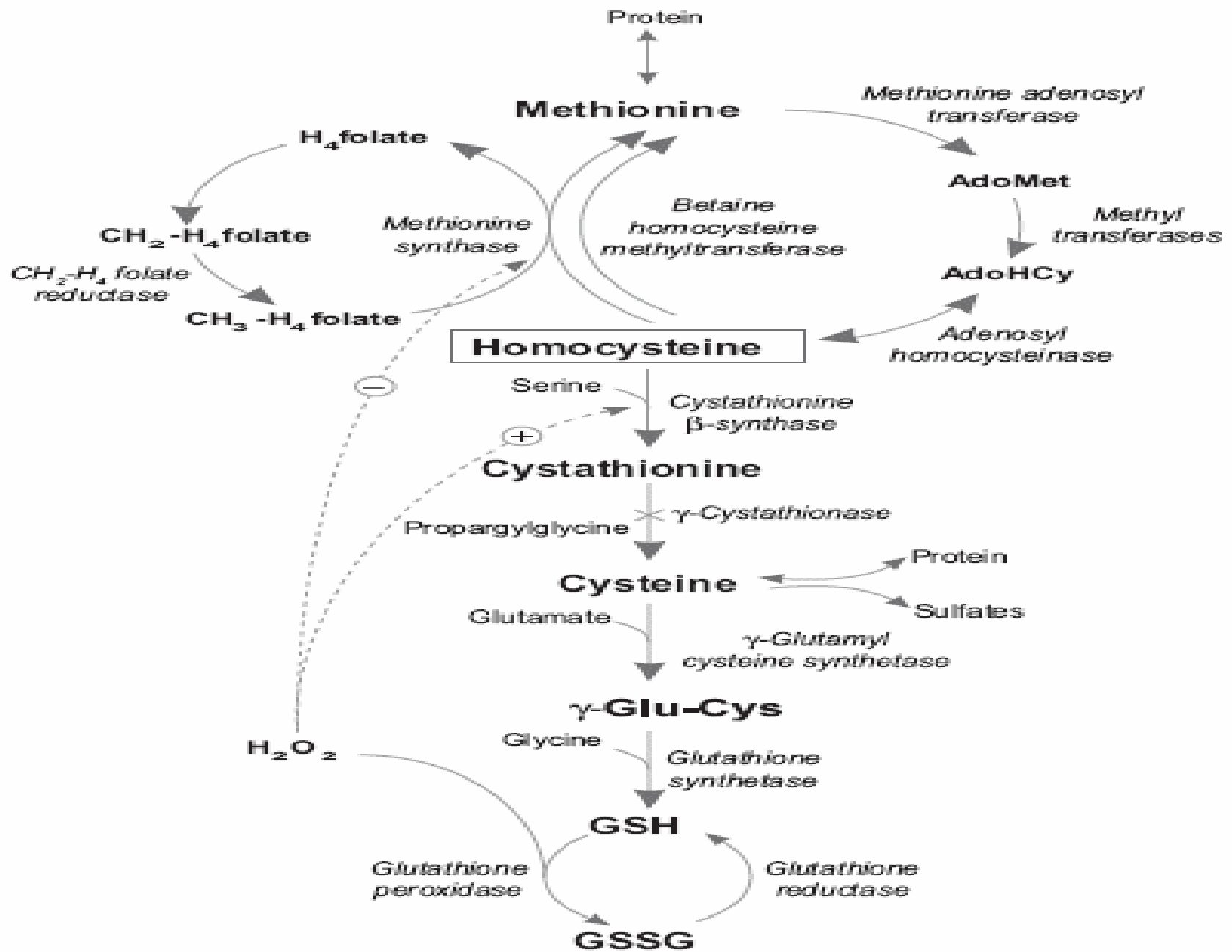
Felvétel: belső faktor függő

B₁₂ vitamin hiány: “**folát csapda**” felszaporodik a THF legredukáltabb formája,

- nukleotid szintézis gátlás
- sejtproliferáció gátlás – megaloblasztos anémia
- B₁₂ és tetrahydrofólsav együttes adása

B₁₂ vitamin hiány: **homocisztein-metiltranszferáz aktivitás csökkenése**
emelkedett homocisztein → ateroszklerózis,
csökkent metionin → idegrendszeri problémák

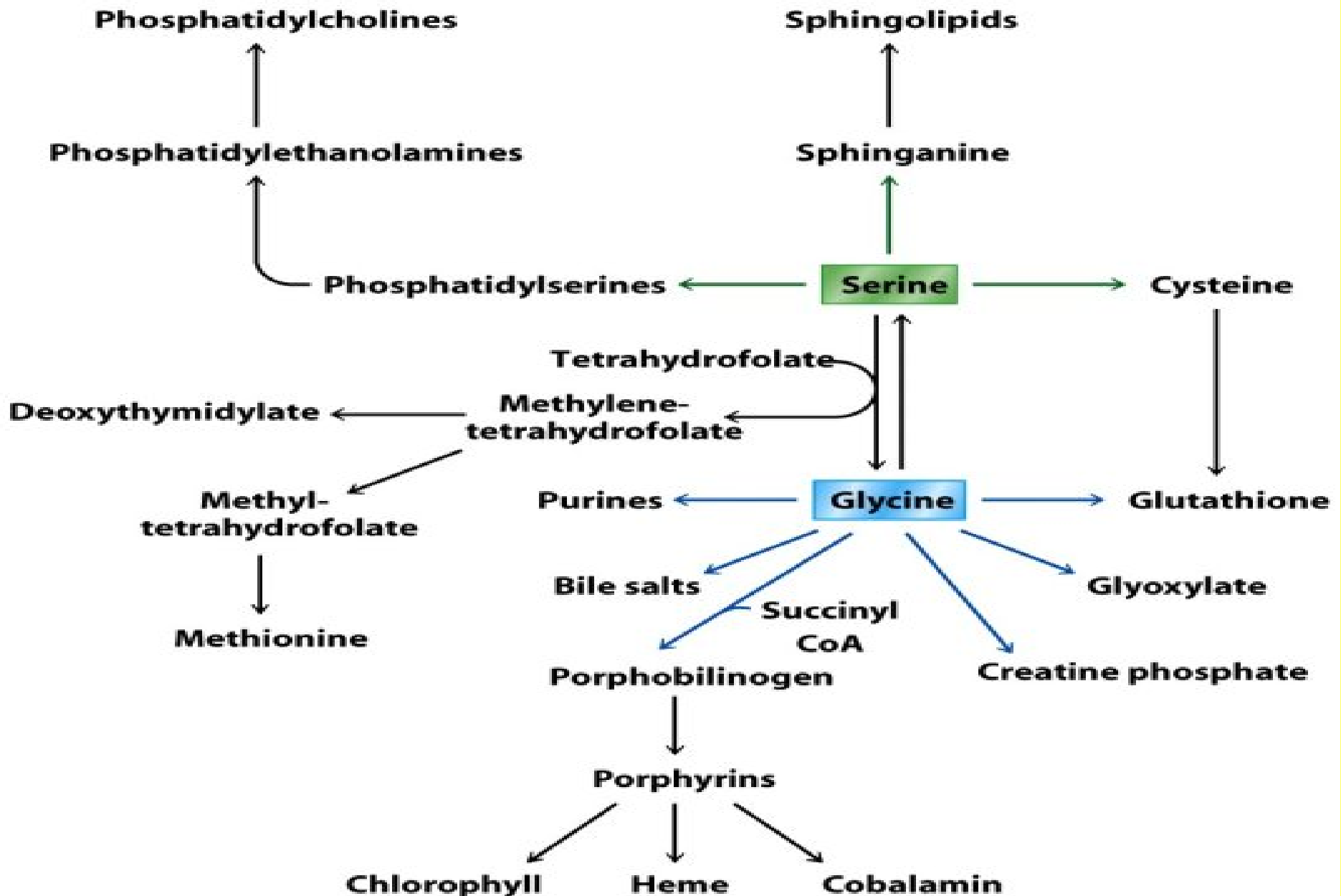

Hiperhomociszteinémia (Hcys)

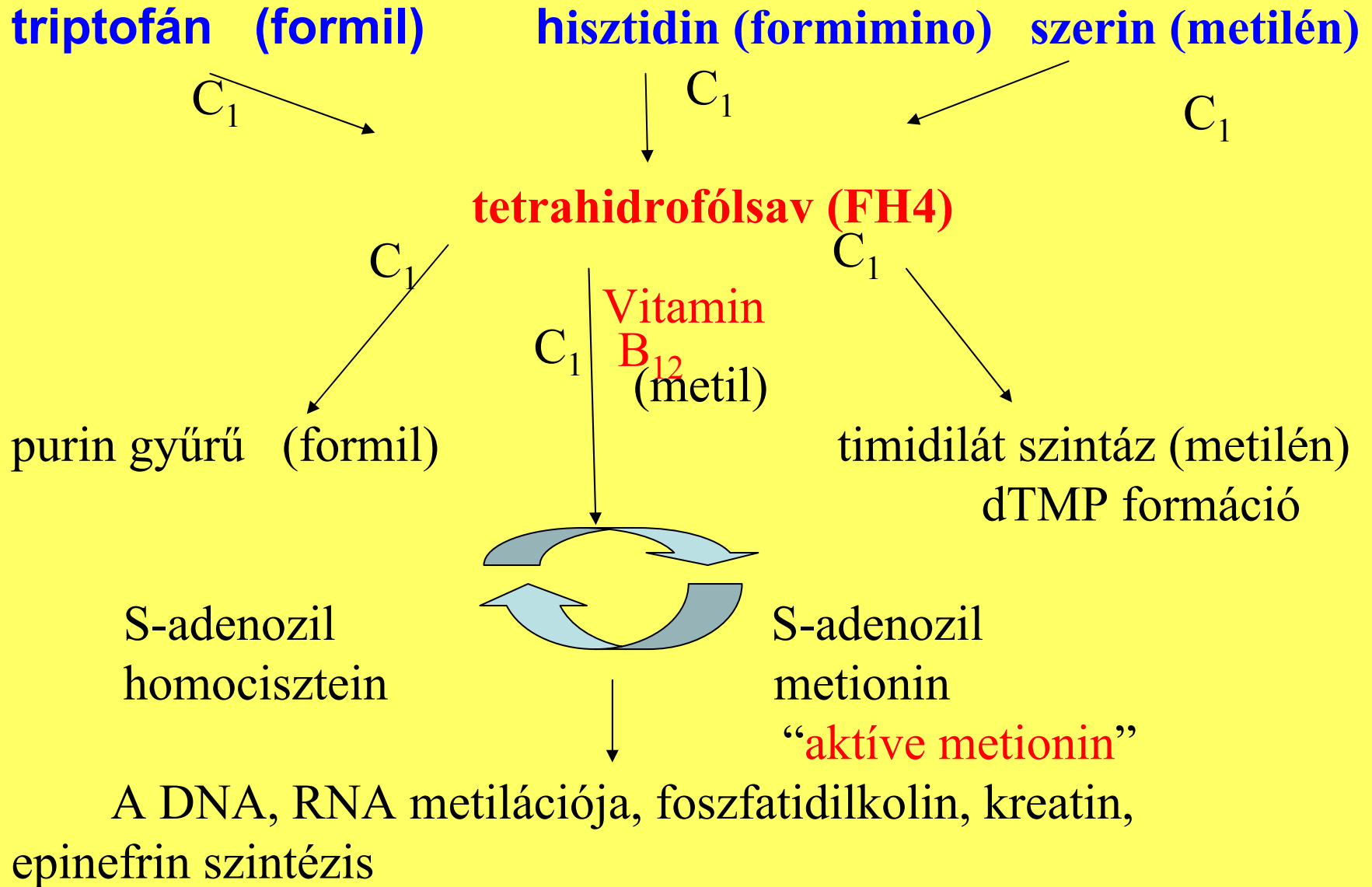
- Kockázati tényező: kardiovasculáris betegség, trombozis
- Hcys szintet befolyásolja: genetikai tényezők (cisztetion beta szintáz hiány)
- Dohányzás , koffein életkor, mozgás
- Következmény : prooxidáns, ROS képződését indukálja, NO szintáz szerepe

Szerin és a glicin szerepe

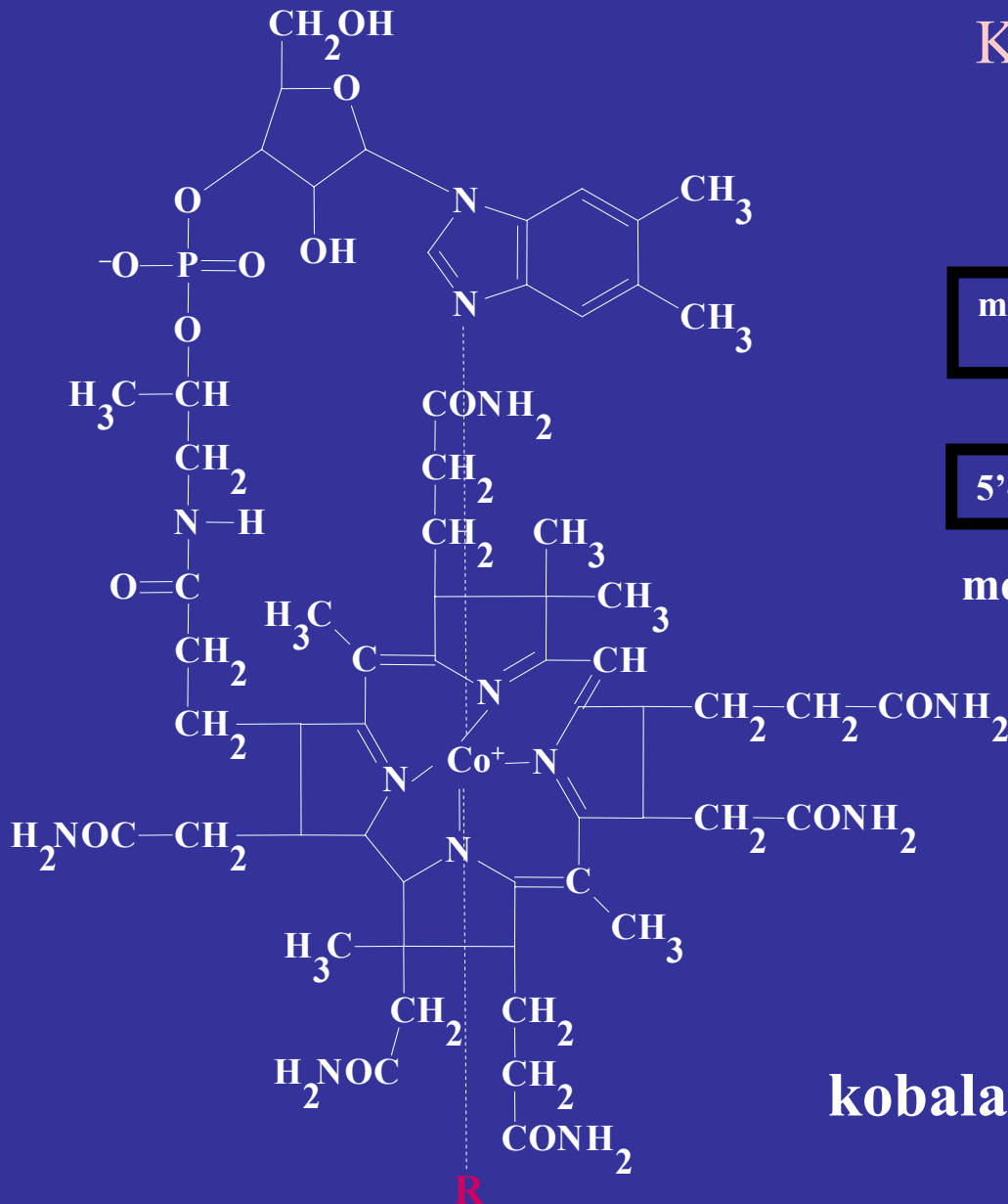
C₁ töredék szállítása

B12 vitamin szerepe

- homocisztein metil-transzferáz
- B12 vitamin hiány: **“folát csapda”** felszaporodik a THF legredukáltabb formája,
- nukleotid szintézis gátlás
- sejtproliferáció gátlás
- megaloblasztos anémia
- B12 és tetrahidrofólsav együttes adása
- B12 vitamin hiány: **homocisztein-metiltranszferáz aktivitás csökkenése**
emelkedett homocisztein   ateroszklerózis,
csökkent metionin   idegrendszeri problémák

B₁₂-vitamin

Kobalt 2 axiális liganduma

- dimetil-benzimidazol
- felszívódás: –OH

mitokondrium

citoplazma

5'-deoxiadenozil

–CH₃

metil-malonil-koA mutáz

homoCys-metil-transzferáz

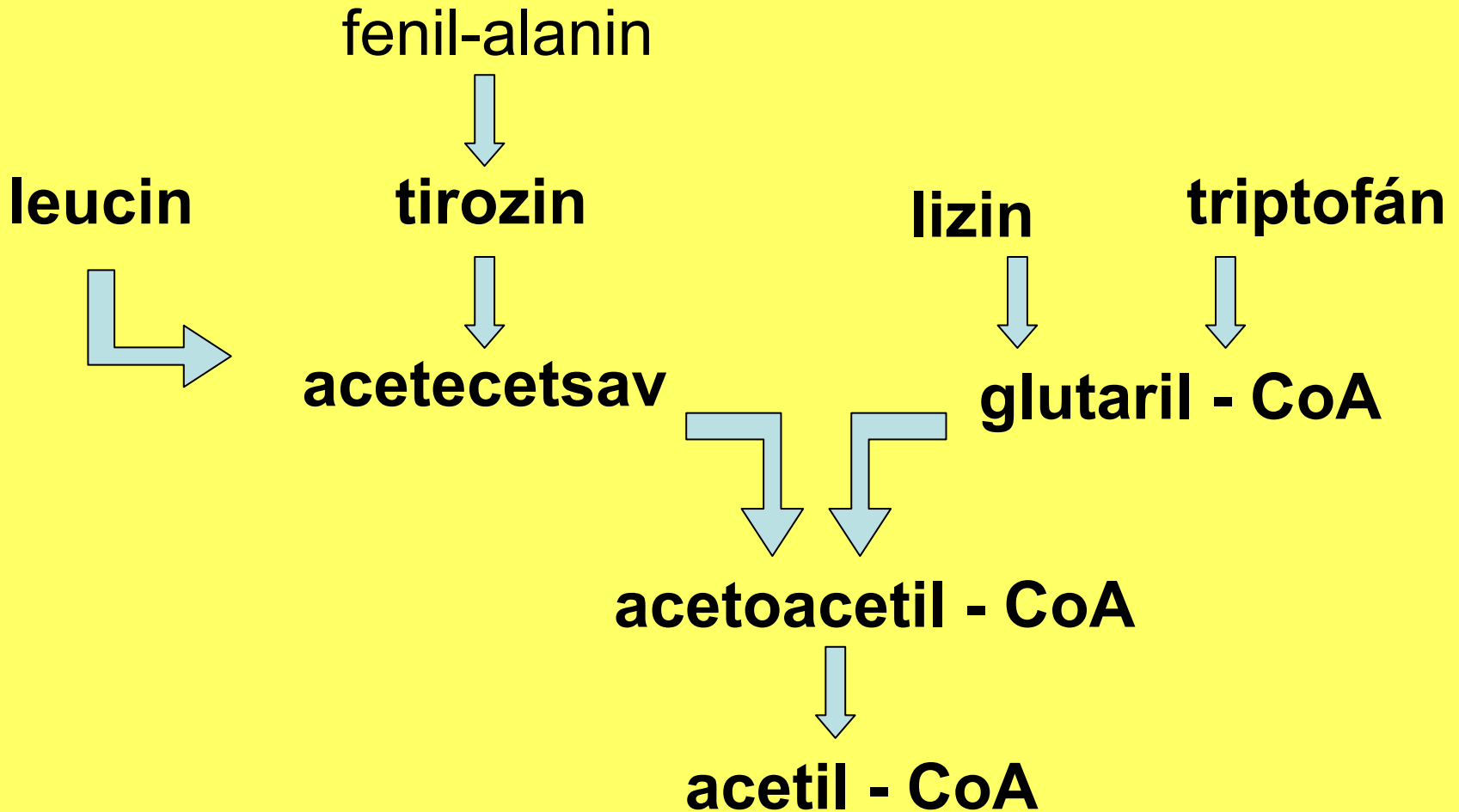
korrin váz

4 pirrol gyűrű

kobalamin

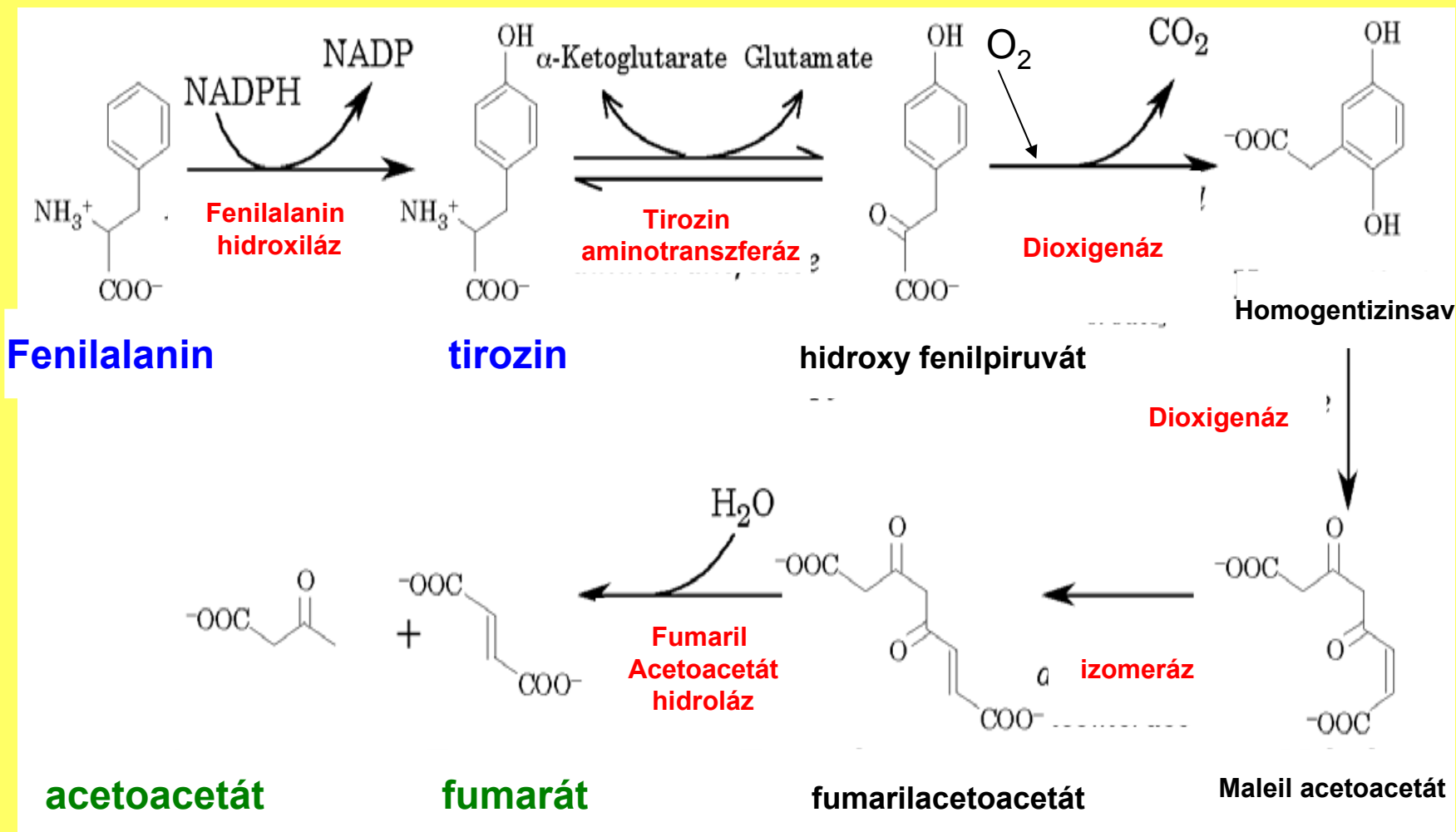
2. Acetoacetyl-CoA csoport lebontása

(fenil-alanin és tirozin lebontása, catecholaminok szintézise)

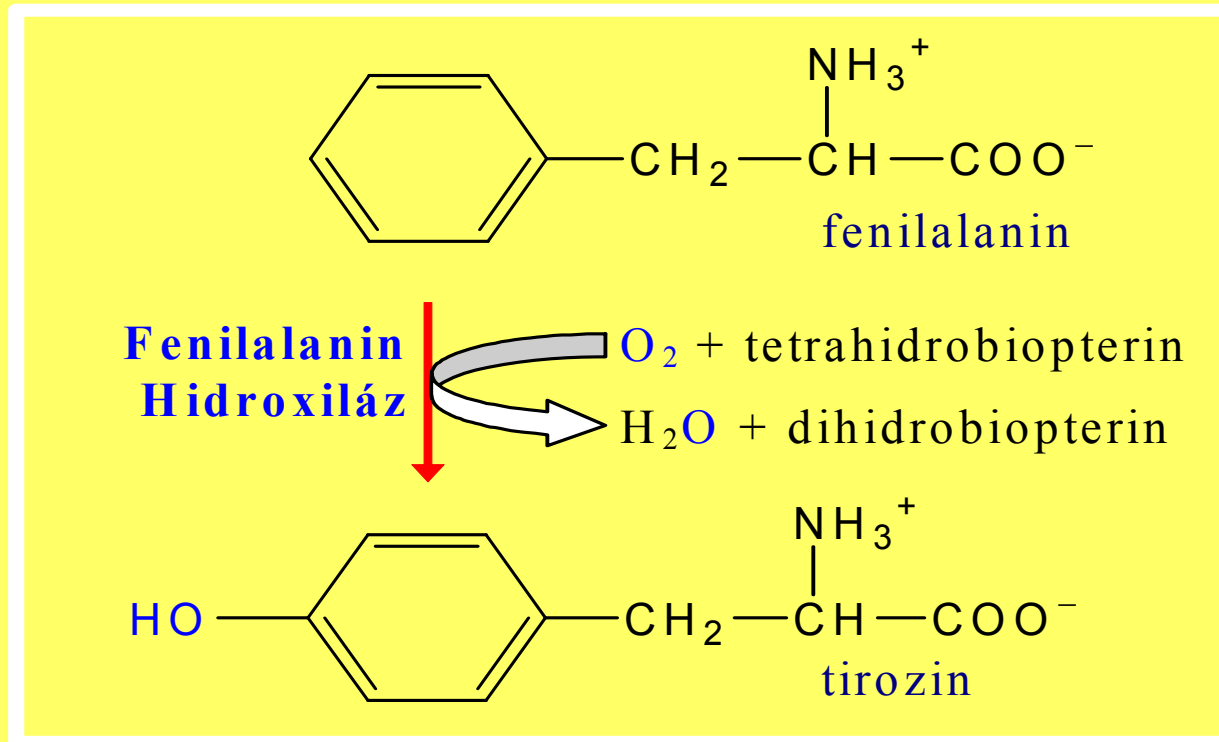

Fenilalanin tirozin anyagcsere

Fenilalanin tirozin anyagcsere

Gluko-és ketoplasztikus

kevert típusú oxidáció → az O_2 egyik O atomja a H_2O -ba kerül, míg a másik az aminosavban jelenik meg

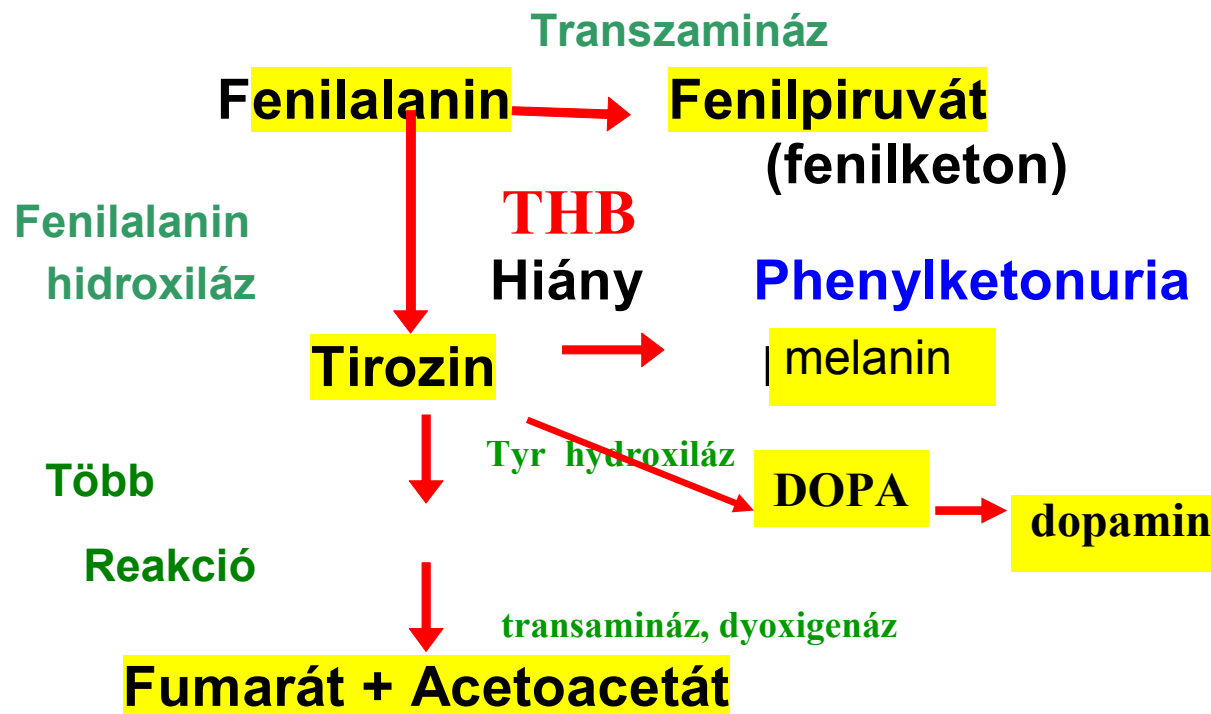
Phenylketonuria(PKU)

betegséghez vezet :

Fenilalanin hidroxiláz
genetikus hiány;

Tetrahydrobiopterin (THB)
kofaktor elégtelenség

(trp hidroxiláz, NOS)

Fenilalanin és fenilpiruvát

felhalmozódik a vérben, vizeletben, károsítja a myelint az idegsejtekben.

1:9 000 gyakoriság.

Mentális retardáció keletkezik, ha a kezelés nem kezdődik el közvetlenül a születés után. A kezelés során csökkenteni kell a **fenilalanin felvételt, a növekedéshez szükséges szintig.**

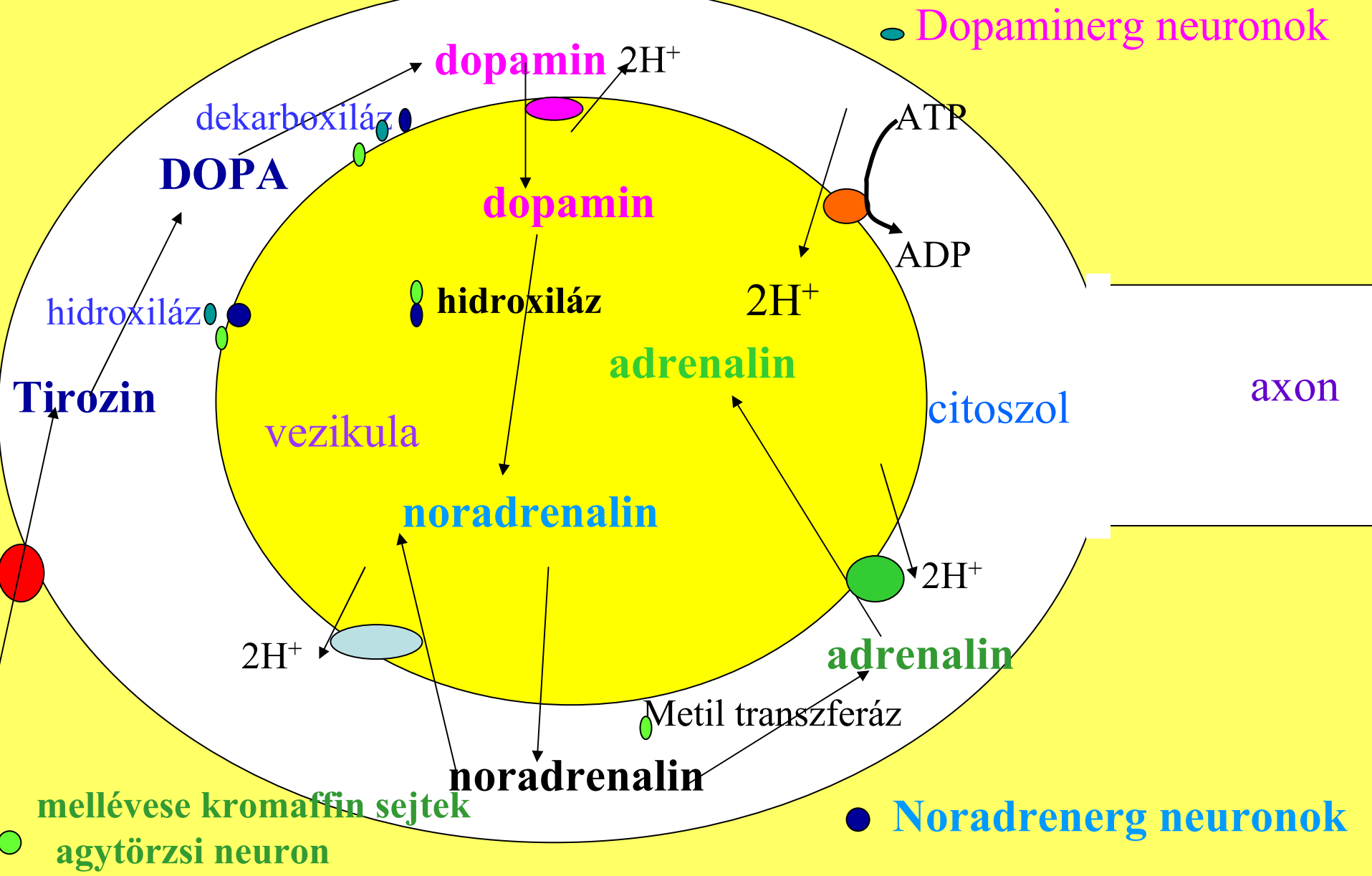
Fenilketonuriában a diétának feltétlenül tartalmaznia kell tirozint.

KATEKOLAMIN SZINTÉZIS

- **Tirozin hidroxiláz:** sebesség meghatározó, kevert funkciójú oxigenáz, kofaktora biopterin, Ca/calmodulin, tartós neurális aktivitás →enzimindukció ↑
- **DOPA dekarboxiláz:** alacsony K_m , nagy V_{max} . (nem specifikus) aromás dekarboxiláz
- Dopamin β hidroxiláz : kevert funkciójú oxigenáz , Cu aszkorbát, tartós neurális aktivitás →enzimindukció ↑
- Feniletanolamin metiltranszferáz: Metil donor S-adenozil metionin, kortikoszteroidok→enzimindukció ↑

Dopamin, noradrenalin, adrenalin

szintézis

TRIPTOFÁN

triptofán

Dioxigenáz
Tryptofán pirroláz

N-formil-kinurenin

1%

↓ hidroxyláz
(THB)

szerotonin

(5-hidroxi-triptamin)

MAO

5-hidroxiindolacetát

formil

kinurenin formamidáz

Formil THF

kinurenin

kinurenináz
B6

alanin

piruvát

3-hidroxi-antranilát

nikotinát, NAD⁺

acetoacetyl-CoA

3%

97 %

Szerotonin:

neurotranszmitter.

Testhőmérséklet alvás,
hangulat

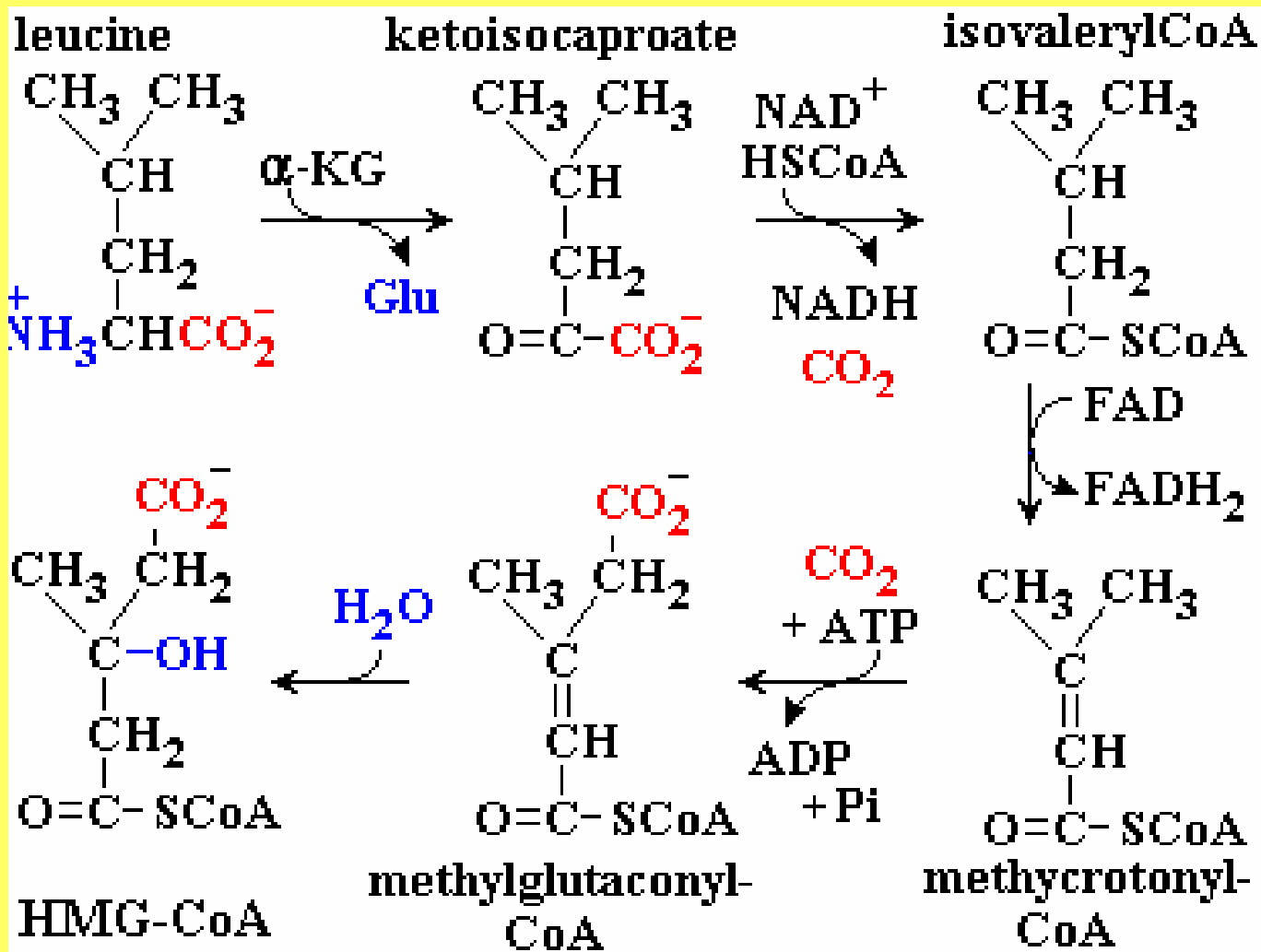
Vazokonstriktió

Melatonin: tobozmirigy

Cirkadian ritmus

melatonin
N-acetil-5-metoxitriptamin

Leucin elágazó szénláncú as

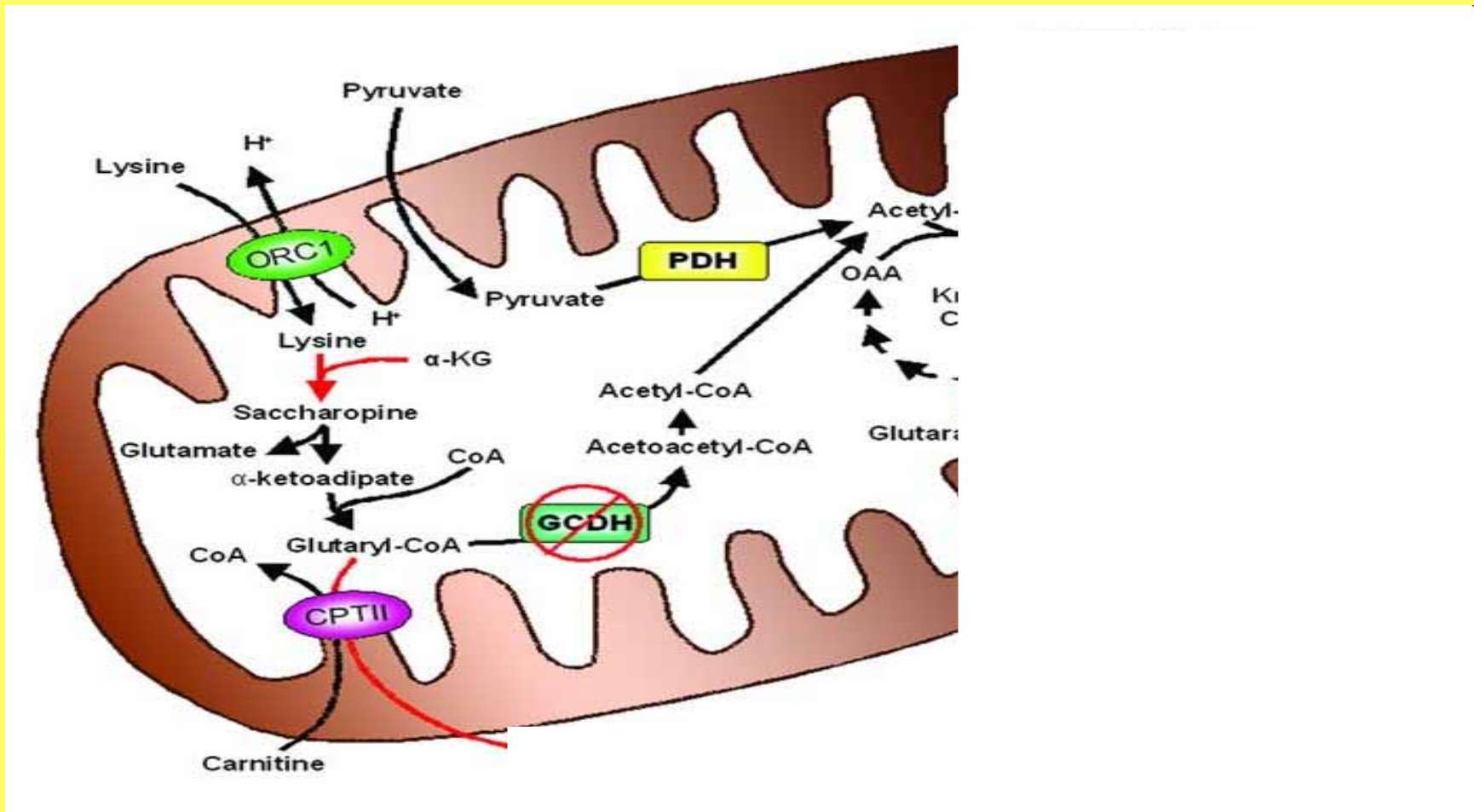

3 hidroxil-3 metil- glutarilsav uria

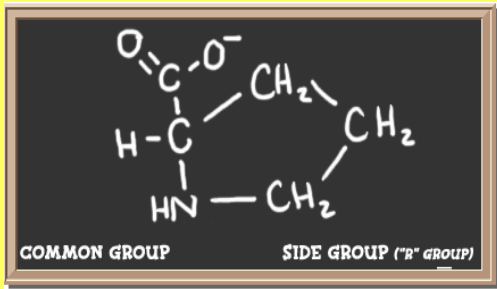
- 3 hidroxil-3 metil- glutaril-KoA hiány
- Tünetek: hányás, hipotónia,
- letargia , kóma
- Metabolikus acidózis, hipoglikémia
- Ketontest szintézis nincs,
- Hiprerammonémia
- Leucin szény étrend

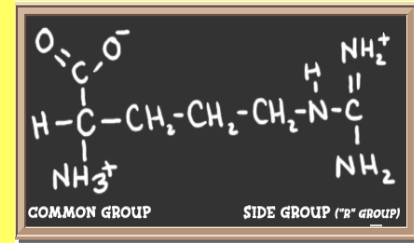
Lizin lebontás

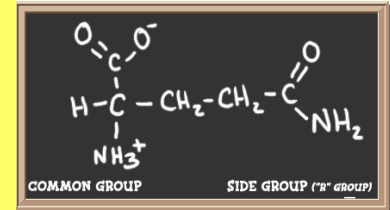
3. α - keto-glutársav csoport lebontása

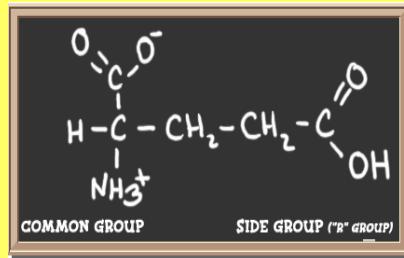
prolin

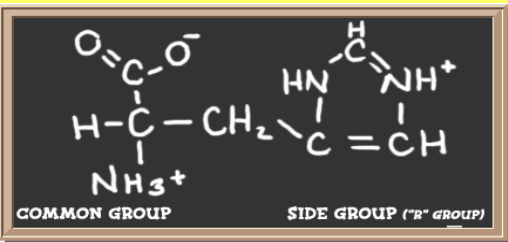
arginin

glutamin

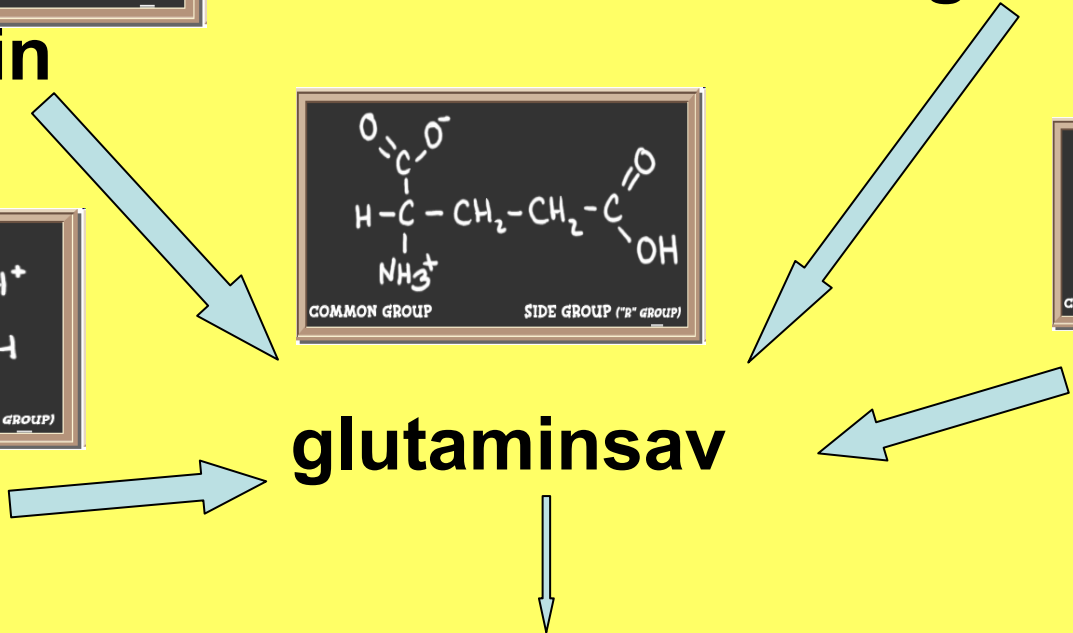

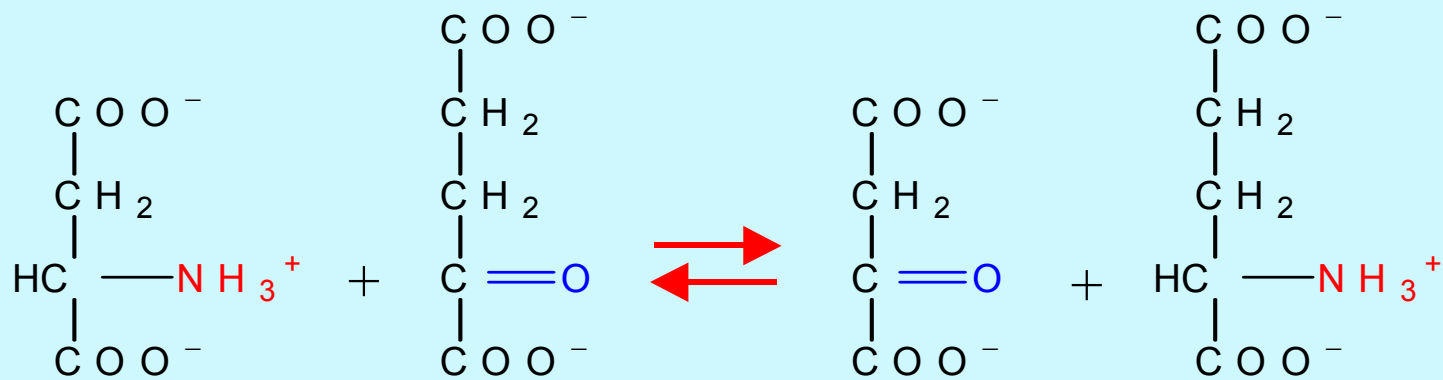
glutaminsav

hisztidin

α -keto-glutársav

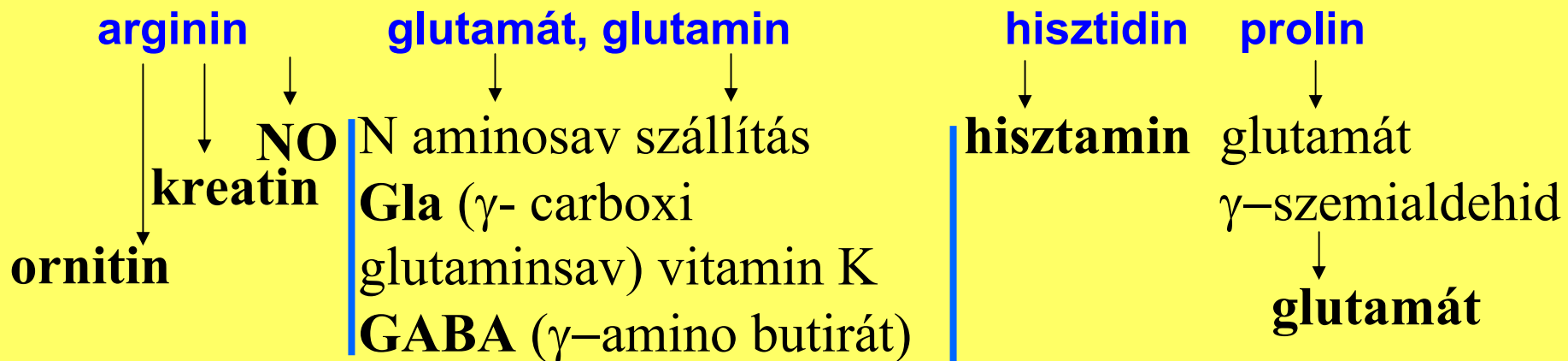

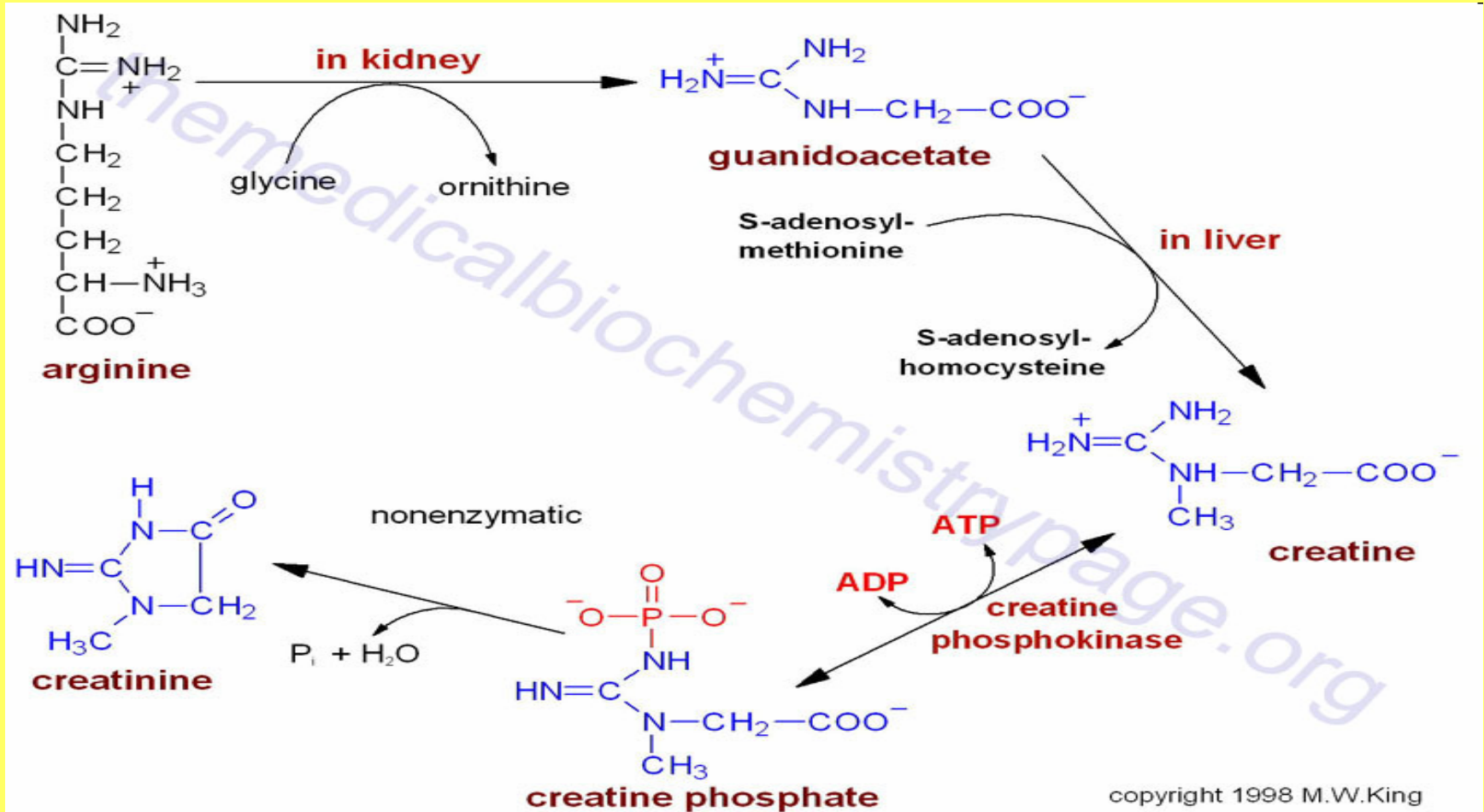
aspartate   α-ketoglutarate   oxaloacetate   glutamate

Aminotransferase (Transaminase)

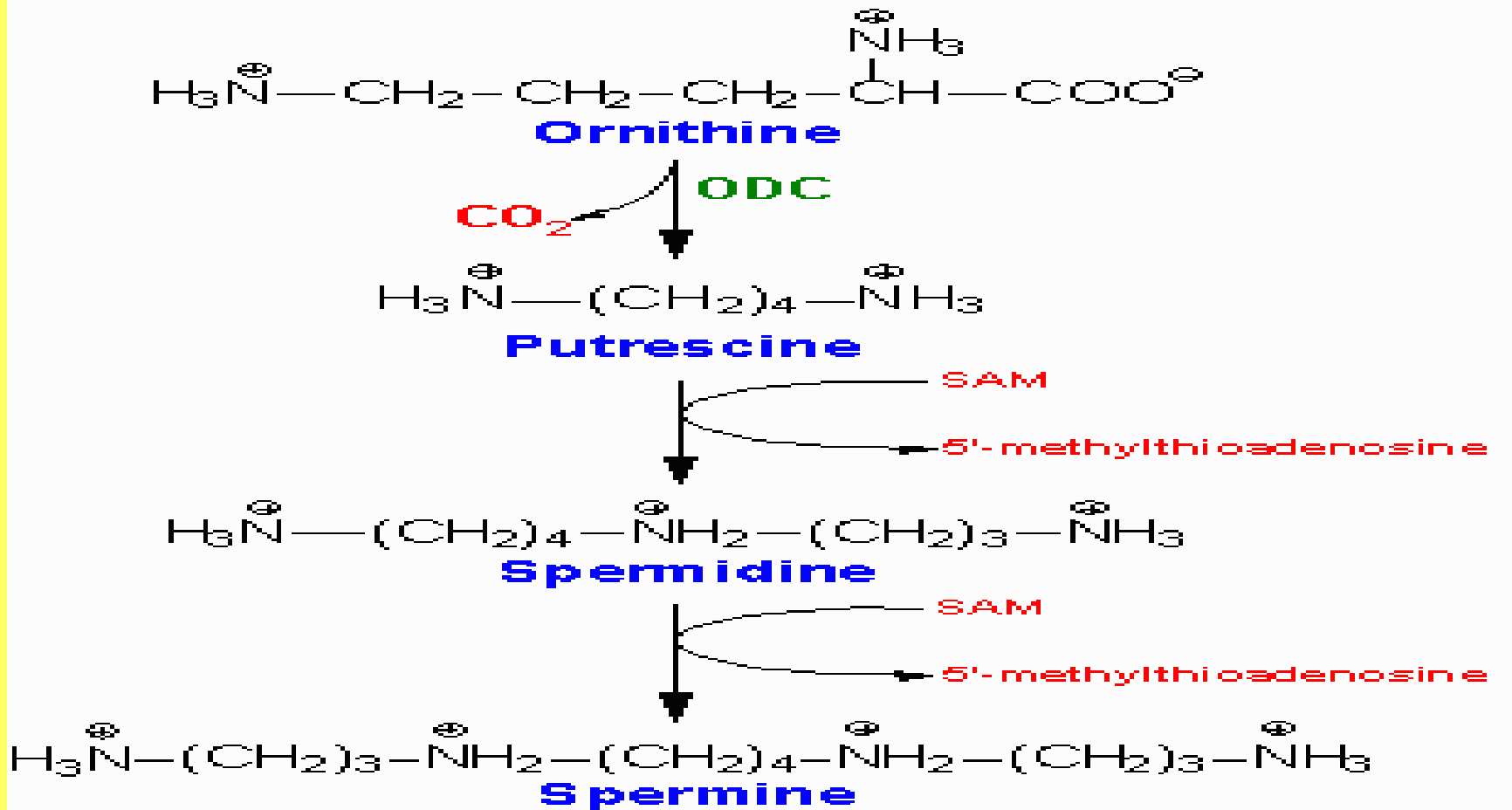
Az α-ketoglutarát

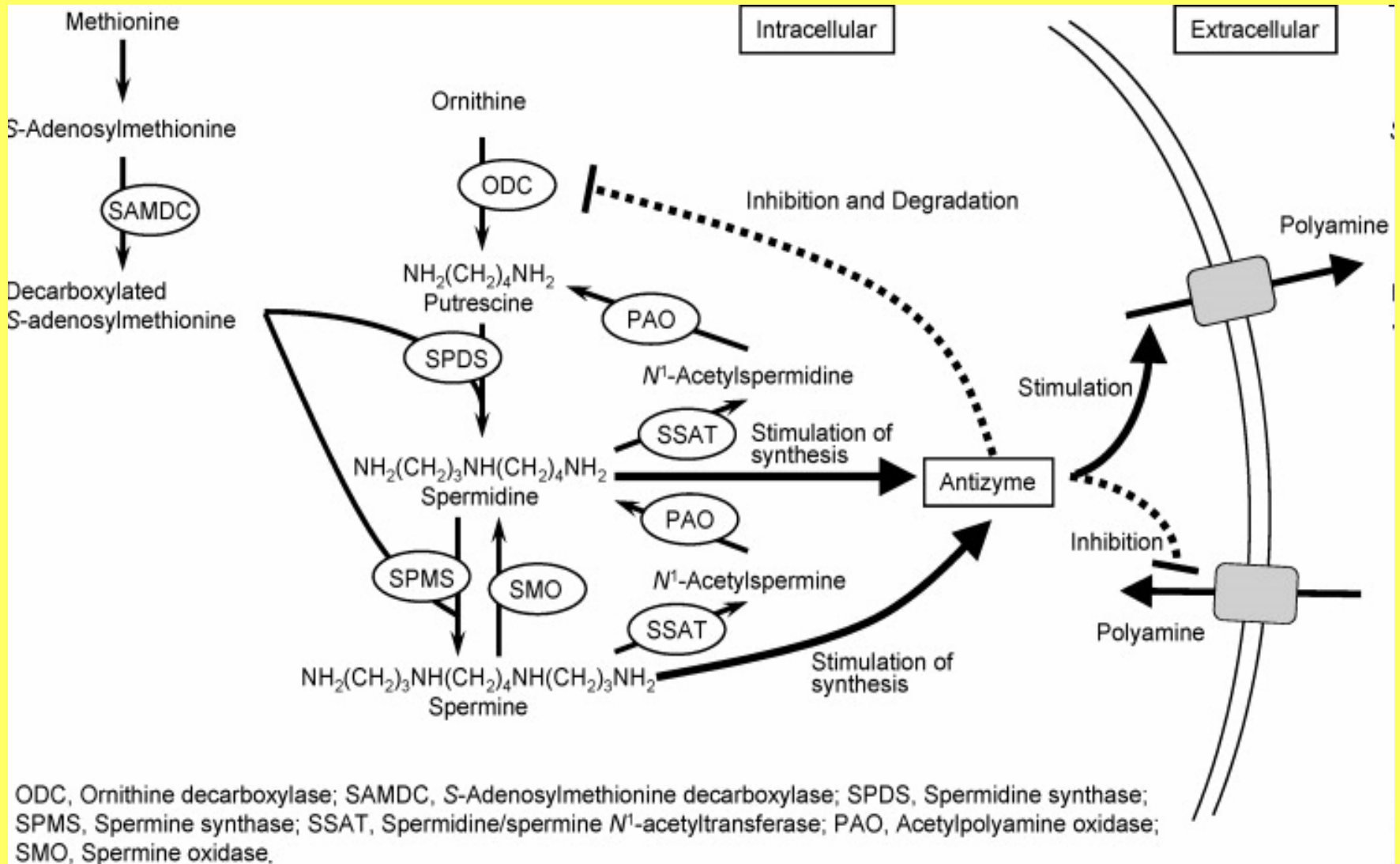
Kreatin szintézis

POLIAMINOK

Poliaminok: növekedési faktorok : DNS replikáció, sejt proliferáció, homeosztázis

Hisztidin

N^5 -formimino-THF
keletkezik

Dekarboxiláció: $\xrightarrow{\text{Hisztidin dekarboxiláz}}$ hisztamin

Allergiás reakcióban szabadul fel

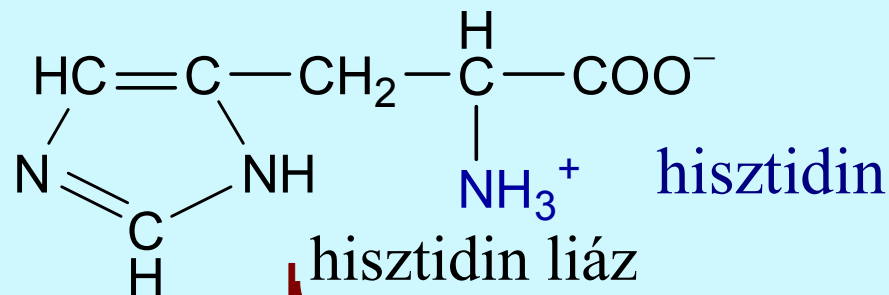
Hatás: érfal dilatáció

Ödéma

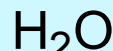
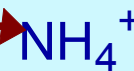
Vérnyomás csökkenés (shock)

bronhus kontrakció

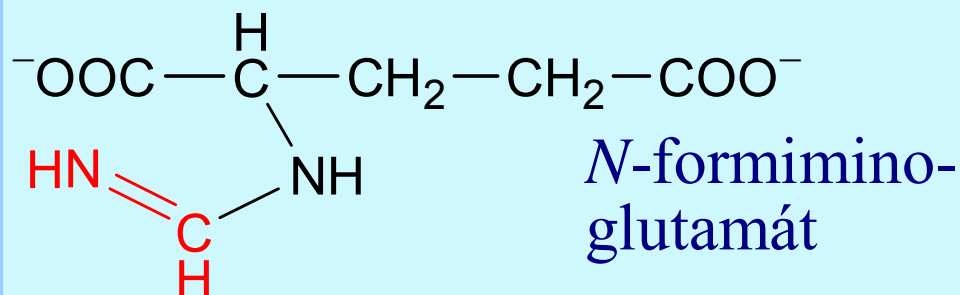
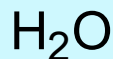
gyomor sósav szekréció

hisztidin liáz

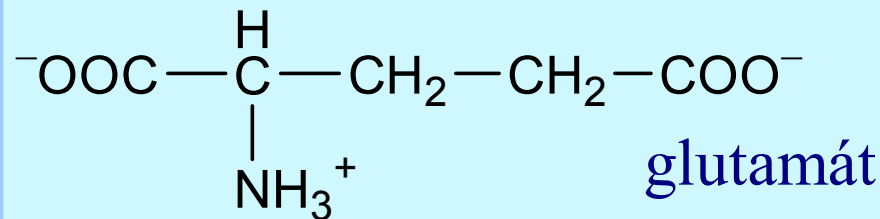

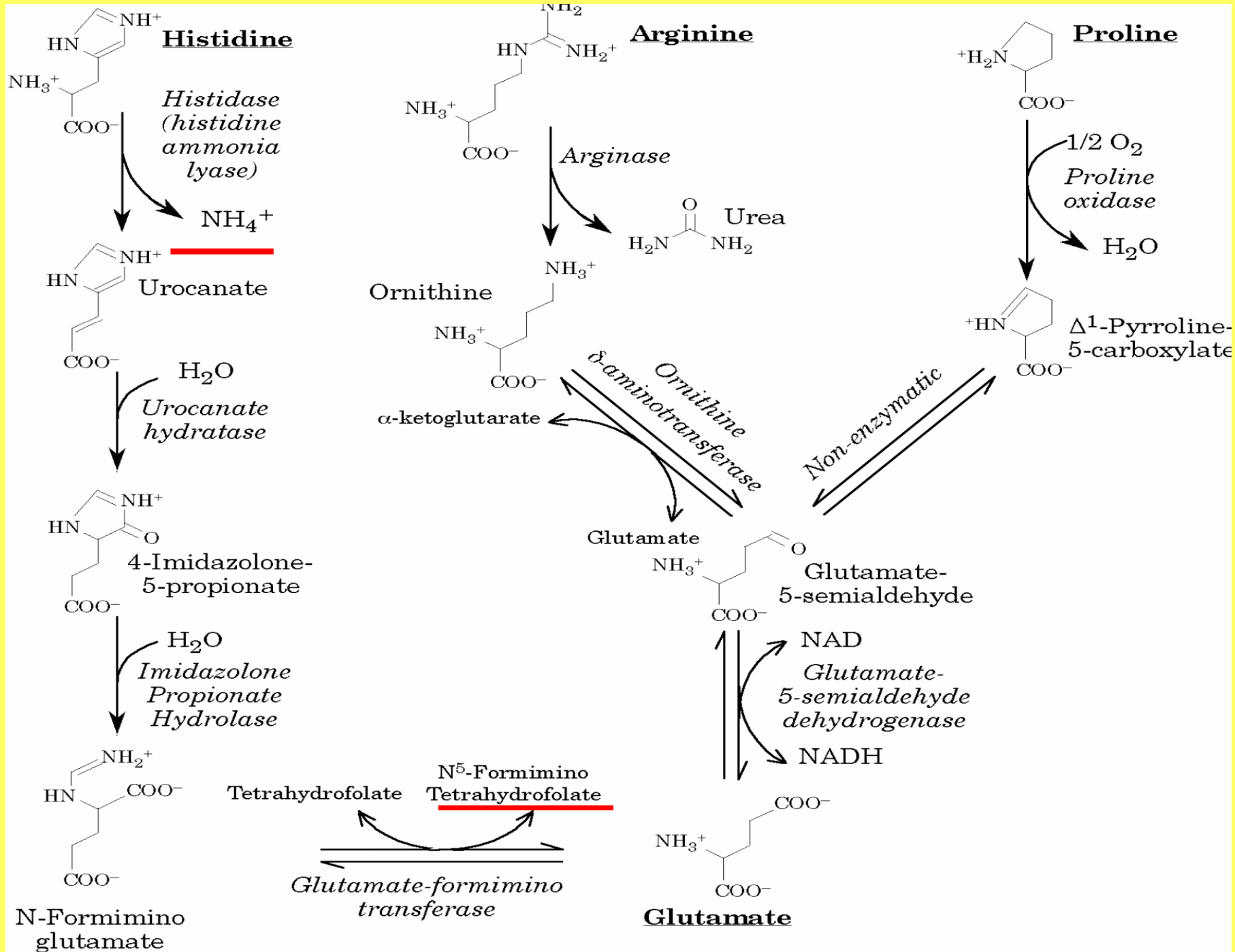
urokanáz

THF

N^5 -formimino-THF

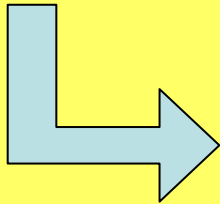

Szukcinil-CoA csoport lebontása

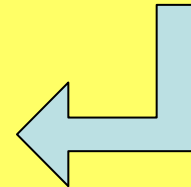
treonin

metionin

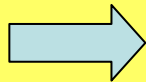
izoleucin

propionil - CoA

valin

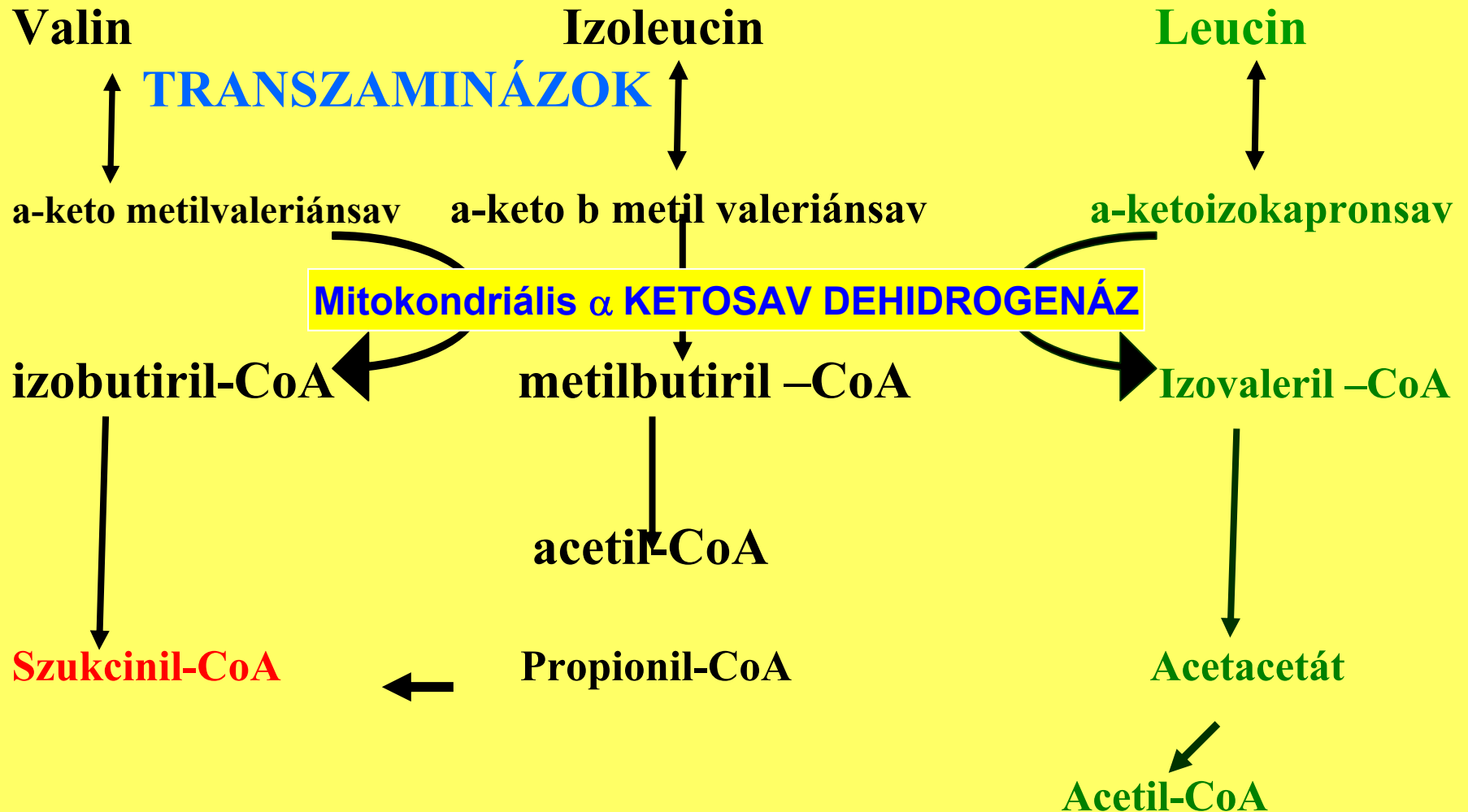

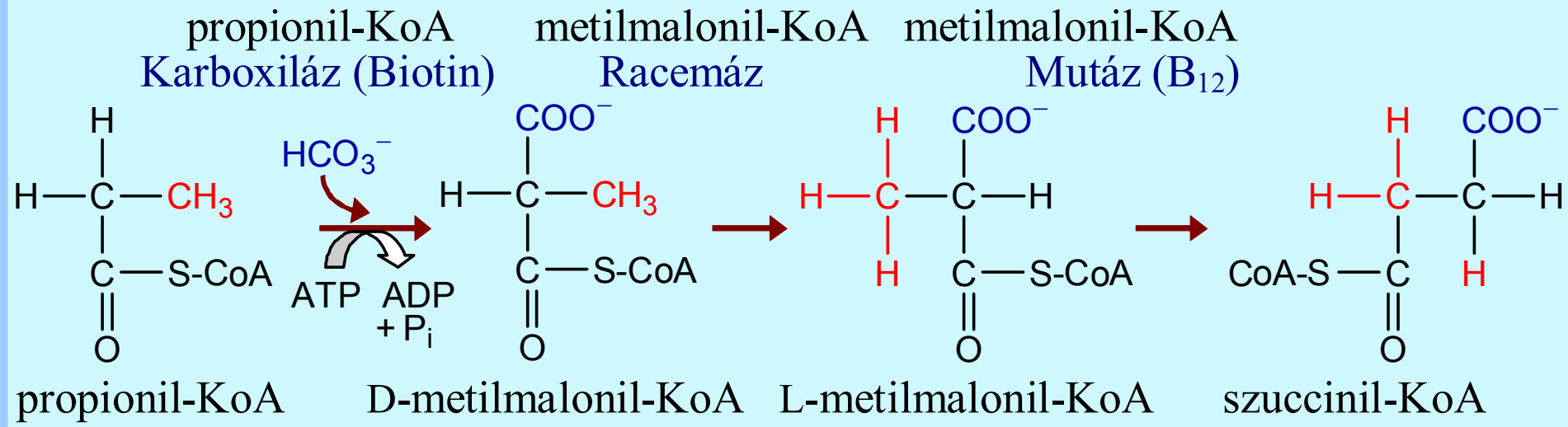
metilmalonil - CoA

szukcinil - CoA

Az elágazó szénláncú aminosavak lebontása

Propionil-KoA - metilmaloniil-KoA-vá alakul

Racemáz - L-izomer.

Metilmaloniil-KoA Mutáz – molekuláris átrendeződés:

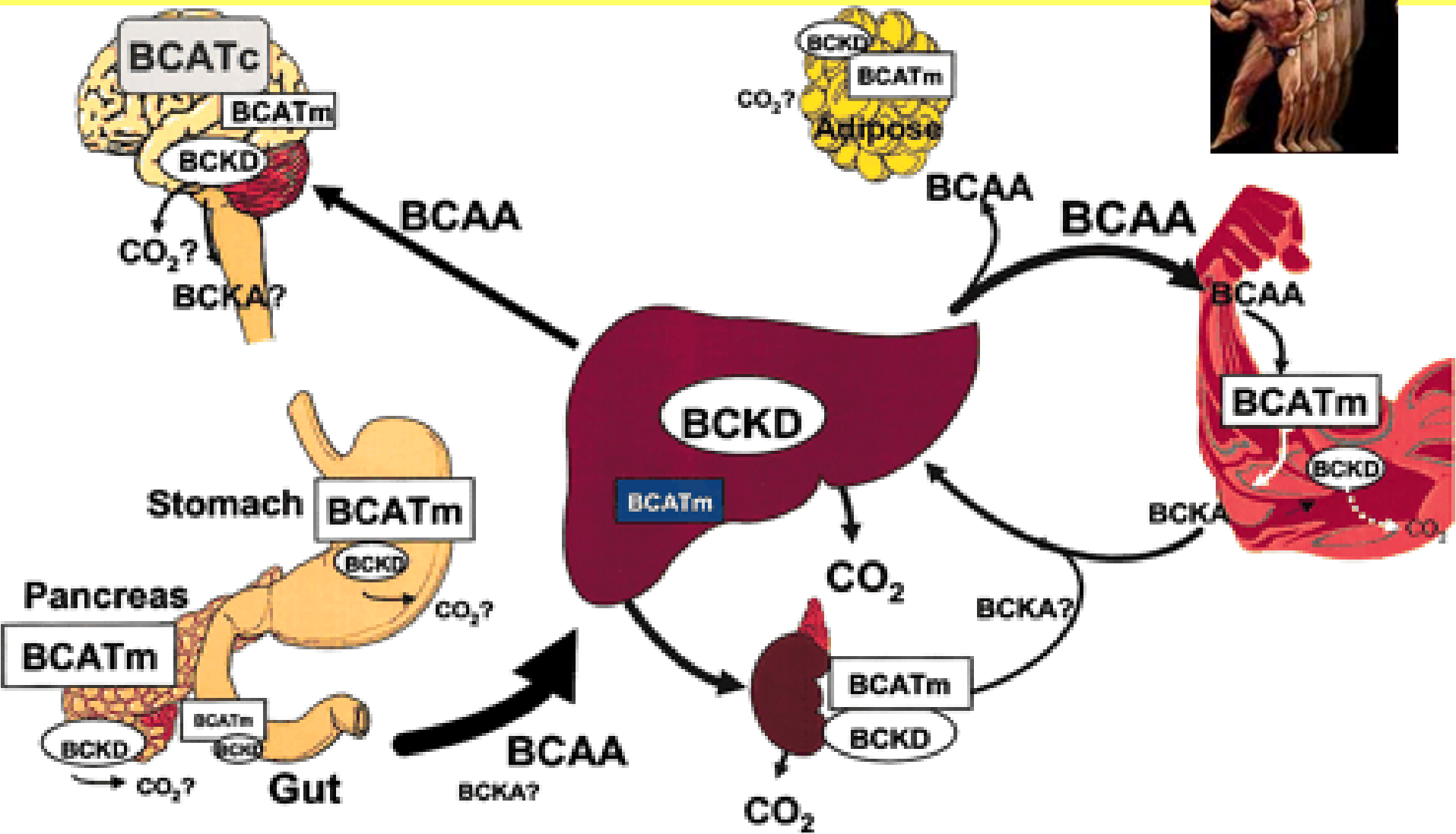
metilmaloniil-KoA elágazó lánca   szukcinil-KoA lineáris lánca.

Koenzim B12 (vitamin B12+ATP, adenzilkobalamin)-
metilmaloniil-KoA mutáz kofaktora

Mitokondriális a KETOSAV DEHIDROGENÁZ

- Jávorfaszirup betegség
- Vizelet szaga, idegrendszeri tünetek
- A trp és az elágazó as azonos transzportere van

Elágazó szénláncú aminosavak metabolizmusa

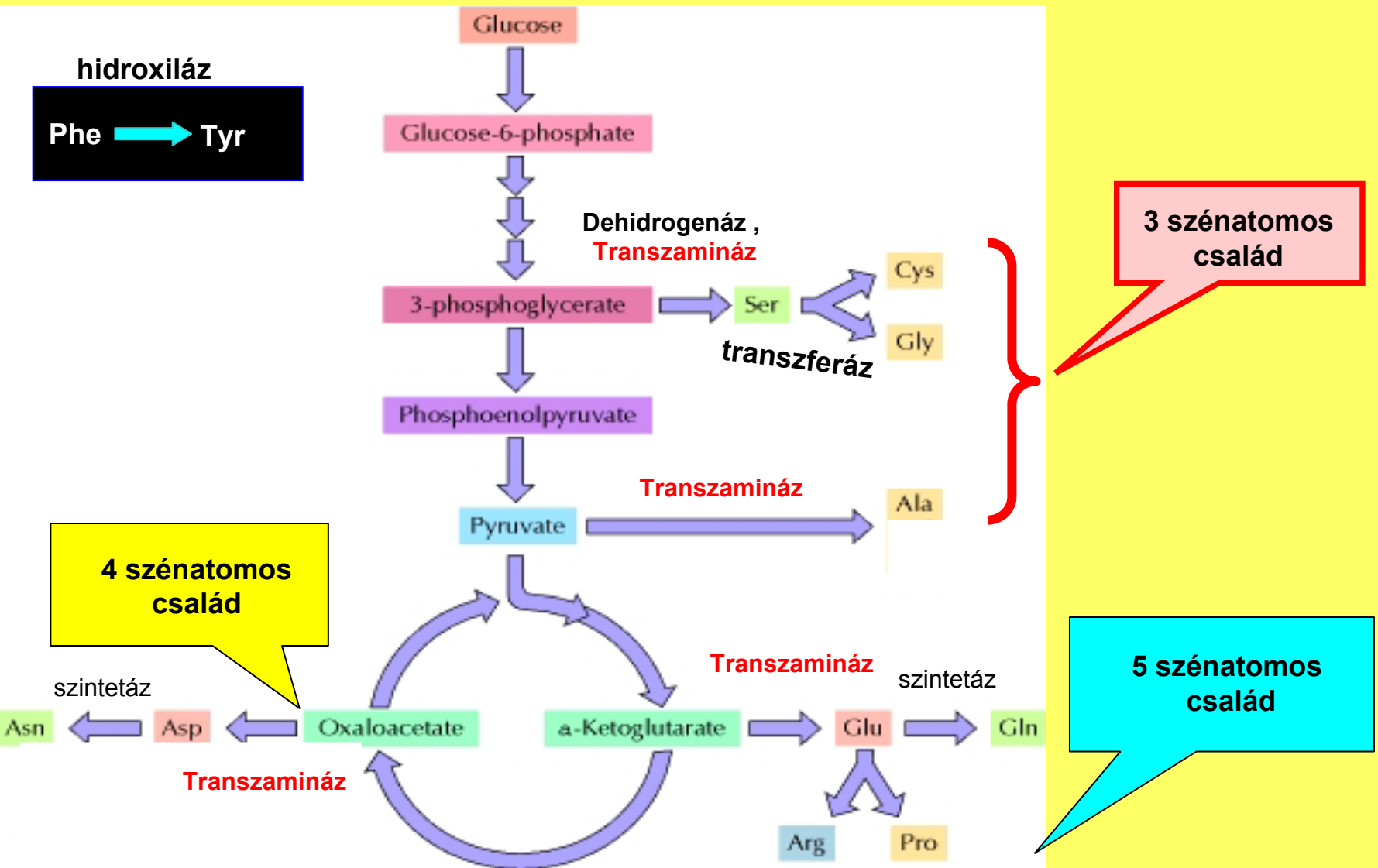
5. Fumársav csoport

- tirozin, fenilalanin, aszpartát

6. Oxálecetsav csoport

- aszparagin, aszparaginsav

A nem esszenciális aminosavak szintézise

Szintézis enzimei

- Transzaminázok: pir **ala**
- ketoglutarát **glu**
- oa **asp**
- glu semialdehid szintetáz, transzamináz : **orn**
ureaciklus enzimei –**arg**
- glu semialdehid szintetáz, dehidratáz, reduktáz **prolin**

- Dehidrogenáz , transzamináz **ser**
- Hidroximetil transzferáz **gly**
- Hidroxiláz **tyr**